

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

കർമനിഷ്ഠാ ദ്വിജാഃ കേചിത് തപോനിഷ്ഠാ നൃപാപരേ |
സ്വാധ്യായേന്ദ്രിയേ പ്രവചനേ യേ കേചിഇജ്ഞാനയോഗയോഃ || 1 ||

ഇജ്ഞാനനിഷ്ഠായ ദേയാനി കവ്യാന്യാനന്ത്യമിച്ഛതാ |
ദൈവേ ച തദഭാവേ സ്വാദിതരേഭ്യോ യഥാർഹതഃ || 2 ||

ദ്വൗ ദൈവേ പിതൃകാർയേ ത്രീണൈകൈകമുദയത്ര വാ |
ഭോജയേത് സുസമൃദ്ധോഽപി ശാദ്ധേ കുർയാന്ന വിസ്തരം || 3 ||

ദേശകാലോചിതശ്രദ്ധാ ദ്രവ്യപാത്രാർഹണാനി ച |
സമ്യഗ്ഭവന്തി നൈതാനി വിസ്തരാത് സ്വജ്ജനാർപണാത് || 4 ||

ദേശേ കാലേ ച സമ്പ്രാപ്തേ മുന്യന്നം ഹരിദൈവതം |
ശ്രദ്ധയാ വിധിവത്പാത്രേന്യസ്തം കാമധുഗക്ഷയം || 5 ||

ദേവർഷിപിതൃഭൂതേഭ്യ ആത്മനേ സ്വജ്ജനായ ച |
അന്നം സംവിഭജൻ പശ്യേത്സർവം തത് പുരുഷാത്മകം || 6 ||

ന ദദ്യാദാമിഷം ശാദ്ധേ ന ചാദ്യാദ്ധർമതത്ത്വവിത് |
മുന്യന്നൈഃ സ്വാത്പരാ പ്രീതിർയഥാ ന പശുഹിംസയാ || 7 ||

നൈതാഭ്യശഃ പരോ ധർമോ നൃണാം സദ്ധർമമിച്ഛതാം |
 ന്യാസോ ദണ്ഡസ്യ ഭൂതേഷു മനോവാക്കായജസ്യ യഃ || 8 ||

ഏകേ കർമ്മയാൻ യജ്ഞാൻ ഇന്താനിനോ യജ്ഞവിത്തമാഃ |
 ആത്മസംയമന്യേനീഹാ ജുഹ്വതി ഇന്താനദീപിതേ || 9 ||

ദ്രവ്യയജ്ഞൈർയക്ഷ്യമാണം ദൃഷ്ട്വാ ഭൂതാനി ബിഭൃതി |
 ഏഷ മാകരുണോ ഹന്യാദതജ്ജ്ഞോ ഹ്യസുതൃബ്ധ്രുവം || 10 ||

തസ്മാദ് ദൈവോപപന്നേന മുന്യന്നേനാപി ധർമവിത് |
 സന്തുഷ്ടോഹരഹഃ കുർയാന്നിത്യനൈമിത്തികീഃ ക്രിയാഃ || 11 ||

വിധർമഃ പരധർമശ്ച ആദാസ ഉപമാ ഛലഃ |
 അധർമശാഖാഃ പഞ്ചമാ ധർമജ്ഞോധർമവത് ത്യജേത് || 12 ||

ധർമബാധോ വിധർമഃ സ്യാത്പരധർമോന്യചോദിതഃ |
 ഉപധർമസ്തു പാവണ്യോ ദംഭോ വാ ശബ്ദിച്ഛലഃ || 13 ||

യസ്ത്വിച്ഛയാ കൃതഃ പുംഭിരാഭാസോ ഹ്യാശ്രമാത്പൃഥക് |
 സ്വഭാവവിഹിതോ ധർമഃ കസ്യ നേഷുഃ പ്രശാന്തയേ || 14 ||

ധർമാർഥമപി നേഹേത യാത്രാർഥം വാധനോ ധനം |
 അനീഹാനീഹമാനസ്യ മഹാഹേരിവ വൃത്തിദാ || 15 ||

സന്തുഷ്ടസ്യ നിരീഹസ്യ സ്വാത്മാരാമസ്യ യത്സുഖം |
 കുതസ്തത്കാമലോഭേന ധാവത്യാർഥേഹയാ ദിശഃ || 16 ||

സദാ സന്തുഷ്ടമനസഃ സർവാഃ സുഖമയാ ദിശഃ |
 ശർകരാകണ്ടകാദിഭ്യോ യഥോപാനത്പദഃ ശിവം || 17 ||

സന്തുഷ്ടഃ കേന വാ രാജന്ന വർത്തേതാപി വാരിണാ |
 ഔപസ്ഥ്യജ്ഞേഹ്യകാർപണ്യാദ്ഗൃഹപാലായതേ ജനഃ || 18 ||

അസന്തുഷ്ടസ്യ വിപ്രസ്യ തേജോ വിദ്യാ തപോ യശഃ |
സ്രവന്തീന്ദ്രിയലൗൽയേന ഇന്താനം ചൈവാവകീര്യതേ || 19 ||

കാമസ്യാന്തം ച ക്ഷുത്തുഡ്ഭ്യം ക്രോധസ്യേതത്ഫലോദയാത് |
ജനോ യാതി ന ലോദസ്യ ജിത്വാ ഭുക്ത്വാ ദിശോ ഭുവഃ || 20 ||

പണ്ഡിതാ ബഹവോ രാജൻ ബഹുജ്ഞാഃ സംശയച്ഛിദഃ |
സദസസ്തതയോഽപ്യേകേ അസന്തോഷാത്പതന്ത്യധഃ || 21 ||

അസങ്കൽപാജ്ഞയേത് കാമം ക്രോധം കാമവിവർജ്ജനാത് |
അർമാനർഥേക്ഷയാ ലോഭം ഭയം തത്ത്വാവമർശനാത് || 22 ||

ആൻവീക്ഷിക്യാ ശോകമോഹൗ ദംഭം മഹദുപാസയാ |
യോഗാന്തരായാൻ മൗനേന ഹിംസാം കായാഭ്യനീഹയാ || 23 ||

കൃപയാ ഭൂതജം ദുഃഖം ദൈവം ജഹ്യാത്സമാധിനാ |
ആത്മജം യോഗവീര്യേണ നിദ്രാം സത്യനിഷേവയാ || 24 ||

രജസ്തമശ്ച സത്തേന സത്ത്വം ചോപശമേന ച |
ഏതത്സർവം ഗുരൗ ഭക്ത്യാ പുരുഷോ ഹ്യഞ്ജസാ ജയേത് || 25 ||

യസ്യ സാക്ഷാദ് ഭഗവതി ഇന്താനദീപപ്രഭേ ഗുരൗ |
മർത്യാസദ്ധിഃ ശ്രുതം തസ്യ സർവം കുഞ്ജരശൗചവത് || 26 ||

ഏഷ വൈ ഭഗവാൻ സാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷേശ്വരഃ |
യോഗേശ്വരൈർവിമൃഗ്യാംഘ്രിർലോകോ യം മന്യതേ നരം || 27 ||

ഷഡ്ഗുഹസംയമൈകാന്താഃ സർവാ നിയമചോദനാഃ |
തദന്താ യദി നോ യോഗാനാവഹേയുഃ ശ്രമാവഹാഃ || 28 ||

യഥാ വാർതാദയോ ഹൃദ്ഗമാ യോഗസ്യാർഥം ന ബിഭ്രതി |
അനർഥായ ഭവേയുസ്തേ പൂർത്തമിഷ്ടം തമാസതഃ || 29 ||

യശ്ചിത്തവിജയേ യത്തഃ സ്യാന്നിഃസംഗോപരിഗ്രഹഃ |
ഏകോ വിവിക്തശരണോ ഭിക്ഷുർഭിക്ഷാമിതാശനഃ || 30 ||

ദേശേ ശുചൗ സമേ രാജൻ സംസ്ഥാപ്യാസനമാത്മനഃ |
സ്ഥിരം സമം സുഖം തസ്മിന്നാസീതർജ്ജുംഗ ഓമിതി || 31 ||

പ്രാണാപാനൗ സന്നിരുധ്യാത് പൂരകുംഭകരേചകൈഃ |
യാവൻമനസ്സ്യജേത് കാമാൻ സ്വനാസാഗ്രനിരീക്ഷണഃ || 32 ||

യതോ യതോ നിഃസരതി മനഃ കാമഹതം ഭ്രമത് |
തതസ്തത ഉപാഹൃത്യ ഹൃദി രുന്ധ്യാച്ഛനൈർബുധഃ || 33 ||

ഏവമഭ്യസ്യതശ്ചിത്തം കാലേനാൽപീയസാ യതേഃ |
അനിശം തസ്യ നിർവാണം യാത്യനിന്ധനവഹ്നിവത് || 34 ||

കാമാഭിഭിരനാവിധം പ്രശാന്താവിലവൃത്തി യത് |
ചിത്തം ബ്രഹ്മസുഖസ്പൃഷ്ടം നൈവോത്തിഷ്ഠേത കർഹിച്ചിത് || 35 ||

യഃ പ്രവ്രജ്യ ഗൃഹാത്പൂർവം ത്രിവർഗാവപനാത്പുനഃ |
യദി സേവേത താൻ ഭിക്ഷുഃ സ വൈ വാന്താശ്യപത്രപഃ || 36 ||

യൈഃ സ്വദേഹഃ സ്തൂതോ നാത്മാ മർത്ത്യോ വിട്കുമിദസ്മസാത് |
ത ഏനമാത്മസാത്കൃത്യാ ശ്ലാഘയന്തി ഹ്യസത്തമാഃ || 37 ||

ഗൃഹസ്ഥസ്യ ക്രിയാത്യാഗോ വ്രതത്യാഗോ വടോരപി |
തപസ്വിനോ ഗ്രാമസേവാ ഭിക്ഷോരിന്ദ്രിയലോലതാ || 38 ||

ആശ്രമാപസദാ ഹേതേ ഖൽവാശ്രമവിധംബകാഃ |
ദേവമായാവിമൂഢാസ്സാനുപേക്ഷേതാനുകമ്പയാ || 39 ||

ആത്മാനം ചേദിജാനീയാത്പരം ഇണാനധുതാശയഃ |
കിമിച്ഛൻ കസ്യ വാ ഹേതോർദേഹം പുഷ്ണാതി ലബധഃ || 40 ||

ആഹുഃ ശരീരം രഥമിന്ദ്രിയാണി
 ഹയാനഭീഷുൻ മന ഇന്ദ്രിയേശം |
 വർത്താനി മാത്രാ ധീഷണാം ച സൂതം
 സത്ത്വം ബുഹദ്ബന്ധുരമീശസൃഷ്ടം || 41 ||

അക്ഷം ദശപ്രാണമധർമധർമൗ
 ചക്രേഭിമാനം രമിനം ച ജീവം |
 ധനുർഹി തസ്യ പ്രണവം പഠന്തി
 ശരം തു ജീവം പരമേവ ലക്ഷ്യം || 42 ||

രാഗോ ദ്വേഷശ്ച ലോഭശ്ച ശോകമോഹൗ ഭയം മദഃ |
 മാനോവമാനോസുയാ ച മായാ ഹിംസാ ച മത്സരഃ || 43 ||

രജഃ പ്രമാദഃ ക്ഷുന്നിദ്രാ ശത്രുവസ്തേവമാദയഃ |
 രജസ്തമഃപ്രകൃതയഃ സത്ത്വപ്രകൃതയഃ ക്വചിത് || 44 ||

യാവന്നുകായരഥമാത്മവശോപകൽപം
 ധത്തേ ഗരിഷ്ഠചരണാർചനയാ നിശാതം,
 ഇണാനാസിമചുതബലോ ദധദസ്സശത്രുഃ
 സ്വാരാജ്യതുഷ്ട ഉപശാന്ത ഇദം വിജഹ്യാത് || 45 ||

നോചേത്പ്രമത്തമസദിന്ദ്രിയവാജിസൂതാ
 നീത്യാത്പഥം വിഷയദസ്യുഷു നിക്ഷിപന്തി,
 തേ ദസ്യവഃ സഹയസൂതമമും തമോന്യേ
 സംസാരകൂപ ഉരുമൃത്യുഭയേ ക്ഷിപന്തി || 46 ||

പ്രവൃത്തം ച നിവൃത്തം ച ദ്വിവിധം കർമ വൈദികം |
 ആവർത്തേത പ്രവൃത്തേന നിവൃത്തേനാശ്നുത്യേമൃതം || 47 ||

ഹിംസ്രം ദ്രവ്യമയം കാമ്യമഗ്നിഹോത്രാഭ്യശാന്തിദം |
ദർശശ്ച പൂർണ്ണമാസശ്ച ചാതുർമാസ്യം പശുഃ സുതഃ || 48 ||

ഏതദിഷ്ടം പ്രവൃത്താഖ്യം ഹുതം പ്രഹുതമേവ ച |
പൂർതം സുരാലയാരാമകൂപാജീവ്യാദിലക്ഷണം || 49 ||

ദ്രവ്യസൂക്ഷ്മവിപാകശ്ച ധൂമോ രാത്രിരപക്ഷയഃ |
അയനം ദക്ഷിണം സോമോ ദർശ ഓഷധിവീര്യഃ || 50 ||

അന്നം രേത ഇതി ക്ഷേശ പിതൃയാനം പുനർഭവഃ |
ഏകൈകശ്വേനാനുപൂർവം ഭൂത്വാ ഭൂത്യേഹ ജായതേ || 51 ||

നിഷേകാദിശ്ശശാനാന്തൈഃ സംസ്കാരൈഃ സംസ്കൃതോ ദ്വിജഃ |
ഇന്ദ്രിയേഷു ക്രിയായജ്ഞാൻ ജ്ഞാനദീപേഷു ജുഹ്വതി || 52 ||

ഇന്ദ്രിയാണി മനസ്യൂർമൗ വാചി വൈകാരികം മനഃ |
വാചം വർണ്ണസമാല്ലായേ തമോങ്കാരേ സ്വരേ ന്യസേത് |
ഓങ്കാരം ബിന്ദൗ നാദേ തം തം തു പ്രാണേ മഹത്യമും || 53 ||

അഗ്നിഃ സൂര്യോ ദിവാ പ്രാഹ്ണഃ ശുക്ലോ രാകോത്തരം സ്വരാട് |
വിശ്വശ്ച തൈജസഃ പ്രാജ്ഞസ്സൂര്യ ആത്മാ സമൻവയാത് || 54 ||

ദേവയാനമിദം പ്രാഹുർഭൂത്വാ ഭൂത്വാനുപൂർവശഃ |
ആത്മയാജ്യുപശാന്താത്മാ ഹ്യാത്മസ്ഥോ ന നിവർതതേ || 55 ||

യ ഏതേ പിതൃദേവാനാമയനേ വേദനിർമിതേ |
ശാസ്ത്രേണ ചക്ഷുഷാ വേദ ജനസ്ഥോപി ന മുഹ്യതി || 56 ||

ആദാവന്തേ ജനാനാം സദ് ബഹിരന്തഃ പരാവരം |
ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം വചോ വാച്യം തമോ ജ്യോതിസ്ത്വയം സ്വയം || 57 ||

ആബാധിതോഽപി ഹ്യാഭാസോ യഥാ വസ്തുതയാ സ്മൃതഃ |
ദുർഘടത്യാദൈന്ദ്രിയകം തദ്വദർശമവികൽപിതം || 58 ||

ക്ഷിത്യാദീനാമിഹാർത്ഥാനാം ഛായാ ന കതമാപി ഹി |
ന സംഘാതോ വികാരോഽപി ന പൃഥങ് നാൻവിതോ മൃഷാ || 59 ||

ധാതവോഽവയവിത്യാച്ച തൻമാത്രാവയവൈർവിനാ |
ന സ്യുർഹ്യസത്യവയവിൻയസന്നവയവോഽന്തതഃ || 60 ||

സ്യാത്സാദൃശ്യഭേദസ്താവദികൽപേ സതി വസ്തുനഃ |
ജാഗ്രത്ത്വാപൗ യഥാ സ്വപ്നേ തഥാ വിധിനിഷേധതാ || 61 ||

ഭാവാദ്വൈതം ക്രിയാദ്വൈതം ഭവ്യാദ്വൈതം തഥാഽന്തനഃ |
വർതയൻ സ്യാനുഭൂത്യേഹ ത്രീൻ സ്വപ്നാൻ ധൂനുതേ മൂനിഃ || 62 ||

കാർയകാരണവസ്തൈക്യമർശനം പടതന്തുവത് |
അവസ്തുത്വാദികൽപസ്യ ഭാവാദ്വൈതം തദുച്യതേ || 63 ||

യദ്ബ്രഹ്മണി പരേ സാക്ഷാത് സർവകർമസമർപണം |
മനോവാക്തനുഭിഃ പാർഥ ക്രിയാദ്വൈതം തദുച്യതേ || 64 ||

ആത്മജായാസുതാദീനാമന്യേഷാം സർവദേഹിനാം |
യത്ത്വാർഥകാമയോരൈക്യം ഭവ്യാദ്വൈതം തദുച്യതേ || 65 ||

യദ്യസ്യ വാനിഷിദ്ധം സ്യാദ്ഭ്യേന യത്ര യതോ നൃപ |
സ തേനേഹേത കാർയാണി നരോ നാൻയൈരനാപദി || 66 ||

ഏതൈരന്യൈശ്ച വേദോക്തൈർവർതമാനഃ സ്വകർമഭിഃ |
ഗൃഹേഽപ്യസ്യ ഗതിം യായാദ്രാജംസ്തദ്ഭക്തിഭാങ് നരഃ || 67 ||

യഥാ ഹി യുയം നൃപദേവ ദുസ്ത്യജാ -
ദാപദ്ഗണാദുത്തരതാത്മനഃ പ്രഭോഃ |

യത്പാദപങ്കേരുഹസേവയാ ഭവാ -

നഹാർഷീന്നിർജ്ജിതദിഗ്ഗജഃ ക്രതൂൻ || 68 ||

അഹം പുരാഭവം കശ്ചിദ്ഗന്ധർവ ഉപബർഹണം |

നാച്ഛാതീതേ മഹാകൽപേ ഗന്ധർവാണാം സുസമ്മതഃ || 69 ||

രൂപപേശലമാധുർയസൗഗന്ധ്യപ്രിയദർശനഃ |

സ്ത്രീണാം പ്രിയതമോ നിത്യം മത്തസ്തു പുരുലബ്ധഃ || 70 ||

ഏകദാ ദേവസത്രേ തു ഗന്ധർവാപ്ലരസാം ഗണാഃ |

ഉപഹൂതാ വിശ്വസൃഗ്ഭിർഹരിഗാഥോപഗായനേ || 71 ||

അഹം ച ഗായംസ്തദ്വിദ്വാൻ സ്ത്രീഭിഃ പരിവൃതോ ഗതഃ |

ഇണാത്യാ വിശ്വസൃജസ്തൻമേ ഹേലനം ശേപുരോജസാ |

യാഹി ത്വം ശൂദ്രതാമാശു നഷ്ടശ്രീഃ കൃതഹേലനഃ || 72 ||

താവദാസ്യാമഹം ജ്ഞേതേ തത്രാപി ബ്രഹ്മവാദിനാം |

ശൂശ്രൂഷയാനുഷംഗേണ പ്രാപ്തോഹം ബ്രഹ്മപുത്രതാം || 73 ||

ധർമസ്തേ ഗൃഹമേധീയോ വർണിതഃ പാപനാശനഃ |

ഗൃഹസ്ഥോ യേന പദവീമഞ്ജസാ ന്യാസിനാമിയാത് || 74 ||

യൂയം നൃലോകേ ബത ഭൂരിഭാഗാ

ലോകം പുനാനാ മൂനയോദ്ഭിയിന്തി |

യേഷാം ഗൃഹാനാവസതിതി സാക്ഷാ -

ദ്ഗുലൃം പരം ബ്രഹ്മ മനുഷ്യലിംഗം || 75 ||

സ വാ അയം ബ്രഹ്മ മഹദ്വിമൃഗ്യം

കൈവൽയനിർവാണസുഖാനുഭൂതിഃ |

പ്രിയഃ സുഹൃദ്യഃ ഖലു മാതുലേയ

ആത്മാർഹണീയോ വിധികൃദ്ഗുരുശ്ച || 76 ||

ന യസ്യ സാക്ഷാദ്ഭവപദ്മജാദിഭി
 രൂപം ധിയാ വസ്തുതയോപവർണിതം ।
 മൗനേന ഭക്ത്യോപശമേന പുജിതഃ
 പ്രസിദതാമേഷ സ സാത്യതാം പതിഃ ॥ 77 ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
 ഇതി ദേവർഷിണാ പ്രോക്തം നിശച്യ ഭരതർഷഭഃ ।
 പുജയാമാസ സുപ്രീതഃ കൃഷ്ണം ച പ്രേമവിഹ്വലഃ ॥ 78 ॥

കൃഷ്ണപാർമാവുപാമന്തര്യ പുജിതഃ പ്രയയൗ മുനിഃ ।
 ശ്രുത്വാ കൃഷ്ണം പരം ബ്രഹ്മ പാർഥഃ പരമവിസ്മിതഃ ॥ 79 ॥

ഇതി ദാക്ഷായണീനാം തേ പൃഥഗ്ഗുൗഠാ പ്രകീർത്തിതാഃ ।
 ദേവാസുരമനുഷ്യാദൃ ലോകാ യത്ര ചരാചരാഃ ॥ 80 ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ വൈയാസികൃമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം
 പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ
 യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ സദാചാരനിർണയോ നാമ പഞ്ചദശോധ്യായഃ ॥